

«Αγαπημένο μου παιδί, σου γράφω αυτές τις γραμμές με τα μάτια γεμάτα δάκρυα και την καρδιά παγωμένη από τον τρόμο», έγραφε η Σαρίνα Σαλιέλ στον γιο της Μωρίς, στις 17 Μαρτίου 1943, δύο ημέρες μετά την αναχώρηση του πρώτου "τρένου του θανάτου" για το Άουσβιτς- Μπίρκεναου. Δύο ημέρες μετά το πρώτο εκείνο σφύριγμα στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης, που σήμανε την αντίστροφη μέτρηση για την άλλοτε ακμάζουσα εβραϊκή κοινότητα της πόλης.

Εβδομήντα οχτώ χρόνια συμπληρώνονται σήμερα 15.3.2021 από την πρώτη αποστολή θανάτου στα στρατόπεδα- κολαστήρια της ναζιστικής μηχανής θανάτου και μέσα από την επιστολή αυτή της Σαρίνας Σαλιέλ -μία από τις πολλές που συνέλεξε, μελέτησε και συμπεριέλαβε στο βιβλίο του "Μην με ξεχάσετε" (εκδ. Αλεξάνδρεια) ο ιστορικός Λεόν Σαλιέλ- αναβιώνει με γλαφυρό τρόπο όλη «η αγωνία που προοδευτικά μεγαλώνει, δουλειά έμπειρου σαδιστή», που ένιωθαν οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης αλλά και τη ζωή στο γκέτο, λίγο πριν από τη βίαιη εκδίωξη των Εβραίων της Θεσσαλονίκης.

«Τώρα το χειρότερο είναι ο εκτοπισμός», τόνιζε η Σαρίνα Σαλιέλ, περιγράφοντας τα συναισθήματα που κατέκλυζαν την ίδια αλλά και τους χιλιάδες Εβραίους της πόλης: «Το αίμα μας παγώνει κάθε στιγμή, η καρδιά μας χτυπάει να σπάσει, πρέπει να εγκαταλείψουμε τα πάντα, πατρίδα, γονείς, να αποχωριστούμε ο ένας από τον άλλον, φίλους και αγαθά, και να φύγουμε με μόνο ένα σάκο στην πλάτη. Δεν έχουμε δικαίωμα να πάρουμε ούτε μία βαλίτσα». Και συνέχιζε περιγράφοντας τις ώρες και τις μέρες μετά την πρώτη αποστολή: «Η πρώτη αμαξοστοιχία έφυγε ήδη, προς ποιον προορισμό; Το αγνοούμε. Η δεύτερη θα φύγει σήμερα. Την ημέρα της αναχώρησης οι άνθρωποι ξετρελαμένοι καίνε έγγραφα, χρήματα, σπάζουν τα έπιπλά τους με κραυγές θανάσιμα πληγωμένων θηρίων, έπειτα εγκαταλείποντας τους καρπούς της δουλειάς τους φεύγουν στοιβαγμένοι σαν σαρδέλες μέσα σε βαγόνια για ζώα, και να τους αντιμετωπίζουν με λιγότερο σεβασμό από αυτά».

Η αγωνία για το άγνωστο, η ανάγκη ν' αντλήσουν οι άνθρωποι αυτοί δύναμη από κάπου αλλά και η λαχτάρα για ένα θαύμα εναλλάσσονται από παράγραφο σε παράγραφο, με το κυρίαρχο ερώτημα -γιατί να συμβαίνουν όλα αυτά- να πλανάται στην ατμόσφαιρα. «Δεν ξέρω τι με περιμένει αύριο τα χαράματα. Αν μας εκτοπίσουν θα προσπαθήσω να είμαι

δυνατή, να αντέξω όλες τις ταλαιπωρίες, μόνο για να έχω την ευτυχία να σε ξαναδώ μια μέρα. Μέσα στις δύσκολες στιγμές η μορφή σου θα μου δίνει τη δύναμη, θα λέω "όχι", να μην αφήσουμε να μας αποτελειώσουν», γράφει η Σαρίνα Σαλτιέλ στον γιο της, ενώ σε άλλο σημείο ψάχνει να βρει αποκούμπι στην πίστη: «Ο Θεός δεν θα μας εγκαταλείψει. Μπορεί να κάνει ένα θαύμα από μια στιγμή στην άλλη. Είναι τόσες ψυχές που τον ικετεύουν».

«Ψάχνω να βρω στη συνείδησή μου τι κακό έχω κάνει για να υποφέρω έτσι, σου ορκίζομαι αγαπημένο μου παιδί πως δεν βρίσκω κάτι. Ήμουν πάντα καλή και γενναιοδωρη προς όλους», αναφέρει, σε μια προσπάθεια ν' απαντήσει στο δικό της "γιατί". Μια προσπάθεια που ποτέ δεν ολοκληρώθηκε καθώς η Σαρίνα Σαλτιέλ και ο σύζυγός της εκτοπίστηκαν με την 4η αποστολή των "τρένων θανάτου", στις 23 Μαρτίου 1943, και δεν επέστρεψαν ποτέ.

Με αφορμή τη σημερινή ημέρα και ανατρέχοντας στην έρευνά του για το βιβλίο, όπου εκτός από τις επιστολές της Σαρίνας Σαλτιέλ δημοσιεύονται και οι επιστολές άλλων δύο εβραίων μητέρων προς τα παιδιά τους, ο Λεόν Σαλτιέλ, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, χαρακτηρίζει σημείο- κλειδί τις αποστολές θανάτου προς το Άουσβιτς επειδή, όπως σημειώνει, όλη η Θεσσαλονίκη γνώριζε. «Οι εικόνες φρίκης των αποστολών ήταν γνωστές σε όλη την πόλη», σημειώνει χαρακτηριστικά, επισημαίνοντας πως οι όποιες αντιδράσεις περιορίστηκαν στην πρώτη φάση και κυρίως αφορούσαν τις συνθήκες μεταφοράς.

Παραπέμπει, δε, σε δημοσίευμα της εποχής (Μάρτιος 1943) της εφημερίδας "Μεγάλη Ελλάδα", που έθεσε στη διάθεση του ΑΠΕ-ΜΠΕ, με τίτλο "Η δίωξις των Εβραίων", όπου -μεταξύ άλλων- περιγράφεται με γλαφυρό τρόπο η κατάσταση: «Ο κατακτητής με πρωτοφανή λύσσα εξοντώνει τους ευρωπαϊκούς λαούς. Εκεί όμως που η καταστροφική μανία του πέρασε στα όρια πραγματικού σαδισμού είναι η δίωξις των Εβραίων. Προ τινός καιρού οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης υποχρεώθηκαν να φέρουν εις εμφανές σημείον ειδικήν κονκάρδαν δια να διακρίνονται από γηγενείς. Η αναγκαστική εργασία, ο ξυλοδαρμός και οι εκτελέσεις ήσαν σχεδόν από τα καθημερινά νέα. Εσχάτως όμως, καθώς πληροφορούμεθα, εξεδιώχθησαν από τας κατοικίας των και συγκεντρώθησαν εις στρατόπεδα συγκεντρώσεως όπου τους εδίδετο μόνον άρτος περί τα 40 δράμια ημερησίως. Προ ολίγων ημερών απεφασίσθη η αποστολή των εις Πολωνίαν εντός κλειστών βαγονίων. Η πρώτη αμαξοστοιχία εκ 3.500 προσώπων ανεχώρησεν εκ Θεσσαλονίκης διά Πολωνίαν κατά τας 15 Μαρτίου. Διά να λάβετε μίαν ιδέαν του ταξιδιού αρκεί να σας αναφέρωμεν ότι επί 40 εβραίων οι οποίοι ετοποθετούντο εις ένα κλειστό βαγόνι διά ταξίδιον από Γαλλίαν εις Πολωνίαν μόνον οι 10 έβγαιναν ζωντανοί» (σ.σ. διατηρήθηκε η ορθογραφία του πρωτότυπου).

Από τις 15 Μαρτίου έως και τις 10 Αυγούστου του 1943 περίπου 43.000 Εβραίοι της

Θεσσαλονίκης μεταφέρθηκαν διά της βίας στο Αουσβιτς. Απ' αυτούς λιγότεροι από χίλιοι επέστρεψαν ζωντανοί προκειμένου ν' αφηγηθούν τη φρίκη και να μείνει η μνήμη ζωντανή...

**Τη φωτογραφία της Σαρίνα Σαλτιέλ παραχώρησε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο Λεόν Σαλτιέλ*

ΠΗΓΗ: [ΑΠΕ, 15.3.2021](#)